

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ

Ю. М. Береза, К. О. Чаплинський

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ
НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ ЗБРОЄЮ,
БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ
ТА ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ**

МОНОГРАФІЯ

Київ
2018

Ухвалено до друку Вченою радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 1 від 20 вересня 2018 р.)

Автори

Ю.М. Береза – Народний депутат України, Голова підкомітету з питань воєнної безпеки та оборони Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони, Верховна Рада України

К.О. Чаплинський – завідувач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції

Рецензенти:

Є.Д. Лук'яничков, доктор юридичних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», професор кафедри інформаційного права та права інтелектуальної власності;

Ю.М. Черноус, доктор юридичних наук, професор Національна академія внутрішніх справ, професор кафедри криміналістики та судової медицини

М.В. Куратченко, кандидат юридичних наук, Головне Управління Національної поліції в Дніпропетровській області, заступник начальника – начальник слідчого управління

Береза Ю. М.

Б 48 Теоретичні засади методики розслідування незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами : монографія / Ю.М. Береза, К.О. Чаплинський. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 156 с.

ISBN 978-966-916-651-7

У монографії із урахуванням сучасних потреб правоохоронної практики та стану розвитку криміналістичної науки здійснено криміналістичний аналіз незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами; визначено поняття та елементи криміналістичної характеристики злочину; виокремлено способи й обстановку злочину; предмет злочинного посягання та слідову картину. Зосереджено увагу на характеристиці особи злочинця. Висвітлено особливості організації розслідування незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами. Запропоновано типові слідчі ситуації розслідування та порядок дій працівників поліції відповідно до цих ситуацій. Визначено тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Для науковців, викладачів, ад'юнктів і аспірантів, курсантів, студентів та слухачів вищих юридичних навчальних закладів, працівників органів внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки України та адвокатури, усіх тих, хто виявляє інтерес до юридичної науки.

УДК 343.985:344.131.7

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ТА ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ.....	6
1.1. Поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами	6
1.2. Способи та обстановка незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами	15
1.3. Предмет злочинного посягання та слідова картина злочину.....	37
1.4. Характеристика особи злочинця	52
Висновки до розділу 1	62
Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ТА ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ... 67	67
2.1. Аналіз первинної інформації та обставини, що підлягають встановленню у справах про незаконне заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами	67
2.2. Типові слідчі ситуації розслідування та порядок дій працівників поліції відповідно до цих ситуацій	78
Висновки до розділу 2	87
Розділ 3. ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	91
3.1. Організація і тактика проведення допиту підозрюваного та свідка	91
3.2. Особливості проведення обшуку	102
Висновки до розділу 3.....	113
ВИСНОВКИ	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	120
ДОДАТКИ	139

ВСТУП

Реформування системи правоохоронних органів України потребує створення ефективно діючих підрозділів як в уже існуючих, так й у новостворюваних державних інституціях, що покликані максимально забезпечити процес нормального функціонування суспільства. У той же час не можна забувати про складне економічне становище країни, нестабільну ситуацію на Сході держави, зміну криміногенної обстановки у бік збільшення кількості окремих суспільно небезпечних діянь, зокрема військових злочинів. Серед них вагоме місце посідає незаконне заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами, адже вчинення цих діянь впливає на різні соціальні аспекти, а саме: знижується боєздатність відповідних підрозділів Збройних сил України, підривається авторитет армії у суспільстві, порушується належна військова дисципліна.

Крім того, методика розслідування цих злочинів також потребує покращення, на що вказують відповідні статистичні відомості. Так, за даними Генеральної прокуратури України, у 2013 р. вчинено 95 фактів досліджуваного кримінально караного діяння, за якими у 54 випадках було складено обвинувальні акти, 2014 р. – 288 (актів складено 62), 2015 р. – 191 (актів складено 68), 2016 р. – 177 (актів складено 38), а 2017 р. – 248 (актів складено 38). Тобто кількість зазначених діянь протягом останніх років лише збільшується, а число доведених до суду справ – зменшується, адже із зареєстрованих правопорушень лише 15-20% надходять до складення обвинувального акта.

Про нагальність розробки новітнього криміналістичного забезпечення розслідування незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами зазначили також 93% опитаних у процесі дослідження респондентів. Серед причин низької якості кримінальних проваджень та досить малої частки обвинувальних актів були вказані: несвоєчасне й недосконале проведення початкових процесуальних дій – огляду місця події, допитів свідків (69%); недостатньо збалансована й налагоджена взаємодія різних правоохоронних та інших органів (78%); низький фаховий рівень слідчих і працівників оперативних підрозділів (45%).

Основою для проведеного дослідження стали наукові здобутки вчених у різних галузях юридичної науки, що розкривали окремі аспекти попередження та розслідування кримінальних правопорушень, зокрема Л.І. Аркуші, М.І. Бажанова, В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, О.І. Возгріна, А.Ф. Волобуєва, В.Г. Гончаренка, М.М. Єфімова, В.А. Журавля, А.В. Іщенко, Н.С. Карпова, О.Н. Колесніченка, В.О. Коновалової, В.С. Кузьмічова, В.Г. Лукашевича, Є.Д. Лук'янчикова, Г.А. Матусовського, С.І. Мінченка, В.Л. Ортинського, М.А. Погорецького, О.Р. Ратінова, Є.Р. Россинської, М.В. Салтевського, М.Я. Сегая, Р.Л. Степанюка, В.Г. Танасевича, О.Ю. Татарова, Л.Д. Удалової, М.І. Хавронюка, К.О. Чаплинського, С.С. Чернявського, Ю.М. Чорноус, В.Ю. Шепітька, Б.В. Щура, М.П. Яблокова та ін.

Проблематика військових злочинів у кримінально-правовій, кримінологічній та криміналістичній площині була предметом дослідження таких вчених, як С.В. Албул, Г.В. Андрусів, І.Ю. Білий, В.П. Бодаєвський, В.Г. Волчок, А.А. Задоян, В.М. Калтигін, М.І. Карпенко, А.І. Лобанов, В.П. Панов, Н.І. Щегель та ін. Останніми роботами в цьому аспекті слід назвати такі: В.П. Бодаєвський «Кримінальна відповідальність військовослужбовців за корисливі посягання на військове майно (ст. 410 КК України)» (Запоріжжя, 2010); М.І. Карпенко «Військові злочини: характеристика, методика розслідування та запобігання» (Київ, 2013).

Проте докладного аналізу криміналістичного забезпечення розслідування незаконного заволодіння військовослужбовцем зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами наведеними авторами проведено не було. Вченими досліджено окремі питання кримінально-правової характеристики військових злочинів, їх кримінологічні аспекти та деякі питання організації розслідування, а також проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Крім того, результати їхніх робіт мають окремі спірні й дискусійні питання, дослідження проведені без урахування нинішньої ситуації в Україні та, відповідно, не відповідають вимогам чинного КПК України. Все вищезазначене свідчить про актуальність теми монографічного дослідження, її наукове, теоретичне та практичне значення.

Монографічне дослідження виконано відповідно до загальноуніверситетської наукової теми Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ «Теорія і практика застосування кримінально-правових і кримінально-процесуальних норм, кримінологічних, криміналістичних заходів протидії злочинності в Україні органами внутрішніх справ» (державний реєстраційний номер 0112U003551).